

Oeros en eland

14C-datering als correctie op archeologische datering

A.T. Clason, F.J. Laarman, L.S. de Vries

Samenvatting

In 1996 verschenen twee publicaties (De Vries; Laarman) waarin resten van oeros en eland voorkwamen in een jongere archeologische context dan tot nu toe bekend was voor Nederland. Nu zijn er 14C-dateringen bekend van deze resten, die in het geval van de oeros een correctie en in het geval van de eland een aanvulling opleveren.

Summary

In 1996 two publications (De Vries; Laarman) appeared in which the remains of auerochs and elk were described that were found in a younger archaeological context than was hitherto known for the Netherlands. Now 14C dates of these remains are available, yielding for the auerochs a correction and for the elk new information.

Oeros - *Bos primigenius*

In de Karolingische lagen van Wijk bij Duurstede - De Geer werd een proximaal fragment van een linker tibia van een oeros gevonden (De Vries, 1996). Het tibia-fragment is opgegraven tijdens de opgravingscampagne van 1989. Het bot komt uit een greppel met een datering in de Karolingische periode. Op deze plek is echter ook botmateriaal uit de Romeinse tijd aangetroffen.

Voor een rund uit de vroege Middeleeuwen is de tibia eigenlijk te groot. Het bot viel, wat de grootte betreft, erg op vergeleken bij de andere Karolingische faunaresten van Wijk bij Duurstede - De Geer. Omdat de tibia zelfs voor een Romeins rund erg fors is, en het bot grote gelijkenis vertoonde met de tibia van een oer-rund in de vergelijkingscollectie van de ROB, is het als oerrund gedetermineerd.

Deze vondst trok de aandacht omdat de tot nu toe bekende oerosvondsten in Nederland niet jonger zijn dan de Romeinse Periode (Clason & Van Es, 1993; Lauwerier, 1988). Daar er van het nabij gelegen gebied van Wijk bij Duurstede - De Horden ook Romeins materiaal bekend was (Laarman, 1996), was het de vraag of de archeologische datering juist is.

Een 14C-datering, uitgevoerd door het 'Centrum voor Isotopen Onderzoek' in Groningen, leerde dat het bot inderdaad in de Romeinse periode thuishoort: 1850 ± 50 BP (GrA-10933 Wijk bij Duurstede dg 757-4-85). Gekalibreerd levert dit een datering op tussen 124 en 236 AD (bij 1 sigma). Deze datering is in overeenstemming met de vondst van één oerosbot uit de vroeg Romeinse periode en één oerosbot uit de midden Romeinse peri-

ode in Wijk bij Duurstede - De Horden (Laarman, 1996).

Het lijkt erop dat de oeros na de Romeinse periode niet meer in Nederland voorkwam. Meer naar het oosten hield de soort het langer uit, tot in de 17e eeuw de laatste oeroskoe in 1627 in het bos van Jaktorow in Polen werd gedood.

Eland - *Alces alces*

De vondst van vier botten van een linker voorpoot van een eland uit laat-middeleeuwse lagen uit Houten-Tiellandt viel eveneens op door zijn late datering. Andere elandvondsten komen in Nederland niet na de vroege Middeleeuwen voor. Van één van de vier beenderen van de elandpoot werd eveneens een monster door het Centrum voor Isotopen Onderzoek gedateerd: 1080 ± 50 BP (GrA-10934 Houten-Tiellandt 56-5-18). Gekalibreerd levert dit een datering op tussen 892 en 1016 AD (bij 1 sigma). Kooistra (1996) schrijft in haar proefschrift dat Houten-Tiellandt in de 'early 11th century - 13th century was once more inhabited'. De 14C-datering suggereert dat deze bewoning vroeger begon. De datering maakt deze elandvondst tot de jongste tot nu toe bekende vondst van een eland in Nederland. In tegenstelling tot de oeros is de eland niet uitgestorven en komt onder andere in Scandinavië nog in de vrije wildbaan voor.

Literatuur

Clason, A.T. & L. Van Es, 1993. De oeros - *Bos primigenius* - van Britsum (Fr.) gedateerd. *Paleo-Aktueel* 4, 110.

Kooistra, L.I., 1996. Borderland farming. Proefschrift Leiden.

Laarman, F.J. 1996. Zoological material of the Bronze Age, Iron Age and Roman period from Wijk bij Duurstede - De Horden. In: L.I. Kooistra, Borderland farming. Proefschrift Leiden.

Lauwerier, R.C.G.M., 1988. Animals in Roman times in the Dutch Eastern River Area (= Nederlandse Oudheden 12; Project Oostelijk Rivierengebied 1). 's-Gravenhage.

Vries, L.S. de, 1996. Karolingische faunaresten uit Wijk bij Duurstede - De Geer. *Cranium* 13, 1, 58-64.

Adressen van de auteurs

A.T. Clason
Groninger Instituut voor Archeologie
Poststraat 6
9712 ER Groningen

F. Laarman & L. de Vries
Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort